

JESUKRISTUTA KIRIK HEBREO

RUNAKUNARAYKU KILLKA

Jesukristuka ñukanchima
shamurka Yayan Diosta
riksichinanpa

1 ¹Ñawpa Yaya Dioska kacharka paypa yachayninwa yachachikkunata, yaya rukunchi wañukunata achka kuti yachachinankunapa chikan chikan yachachinakunawa. ²Ashwan kunan kay allpa tukurihushkan punchakunapi Wawan Jesukristutami kacharka yuyarishkanta ñukanchita riksichinanpa. Manara nima ima tiyahushpanami Yaya Dioska Wawanwa pakta tukuy tiyashkata rurarka. Chaymanta payta churarka tukuyta kamachik kananpa. ³Jesukristumi ñukanchita riksichin Yayan Dios chuyahlla punchashina yapa ali, chaymantapas atun yachayyu kananta. Pay tukuy kananwa rikuchishkanwa riksichin imashnami Yaya Dioska. Payka yapa yachayyu rimashkanllawa tukuy ima tiyakkunata kuyran. Paymi kay allpama shamushpan ñukanchiranti wañushpan uchanchikunamanta picharka. Chaywashami siluma rishpan tukuyanta pasa atun yachayyu Yayan Diospa kuskan partima tiyarirka paywa pakta tukuyta kamachinanpa.

Yaya Diospa Wawanka
angelkunamanta pasa
yachayyumi kan

⁴Yaya Dios Jesukristuta churarka tukuy *angelkunamanta ashwan yachayyu kananpa. Payta Wawayni nishpan tukuy angelkunamanta pasa kananta rikuchirka. ⁵Nima shuk angelta rimarkachu:

Kanka kikin wawaynimi kanki,
kunan kanta wawata rurash-
kaynirayku nishpa.^a

Chaymantapas nima shuk angelta rimarkachu:

Ñukaka yayaykimi kani, kanka kikin wawaynimi kanki nishpa. Ashwan *Kristullatami chasna rimarka.

⁶Chaymanta Yaya Dioska shuklla Wawanta kay allpama kachahushpan tukuy paypa angelkunata rimarka:

Chay wawaynita kushichiychi nishpa.

⁷Chay angelkunamantaka kasna rimarka:

Paykunataka wayratashinami, nina sintihuktashinami kachani munashkaynita ruranankunapa nishpa.

a Rikuy Jesukristuta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 13.33, Hebreo Runakunarayku Killkapi 5.5, Biblia kastellanopi Salmos 2.7

⁸Wawantakaranti kasnami rimarka:

Kanka Dios kashpaykimi
kamachinki wiñayparayku.
Kuska alillatami kamachinki.

⁹Kanka alillata munakmi kanki,
chikninkimi millaypa ruranaku-
nata. Chayraykumi ñuka
Yayayki Dioska kanta akllash-
kani kamachinaykipa. Tukuy
runa masakikunamanta kantaka
ashwantami kushillayachisha
nishpa.

¹⁰Chaymantapas Wawanta rimarka:

Kan Dios kashpaykimi nima ima
tiyashpanra allpata silutapas
rurashkanki.

¹¹Tukuy chaykunaka chinkarinkaku-
nami, ashwan kanka chasnalla
wiñaypa kawsanki.

Tukuy chaykunaka churarinishi-
nami mawkayashpan liki liki
tukunkakuna.

¹²Chasna tukushpankuna shuk mawka
churarinatashinami wichunki.

Shuk mawka churarinata mushuwa
kampyahukshina chay mawka
allpata, mawka siluta
wichushpa mushutana ruranki.

Tukuy allpa silu tukurishpankuna-
pas kanka tukuy uras chasna-
llami kanki, wiñaypata
kawsanki nishpa.

¹³Yaya Dioska Wawan Jesukristullatami
rimarka:

Kuskayni parti tiyariy kamachinaykipa
ñukawa pakta, kanta chiknik
runakunata winsinaynikama
kanta kasunankunapana nishpa.

Manami nima shuk paypa angelkunata
chasna rimarkachu. ¹⁴Angelkunaka
Yaya Diostami alita kasuk kanahun.
Chasna kasuk kashpankunami Yaya
Dioska paykunataka kachan, tukuy
maykankunami kishpina kankakuna,
chaykunata yanapanankunapa.

Kishpichirishka kashpanchi mana kunkaylla kawsashunchichu

2 ¹Jesukristu tukuyta kamachinan
kashpan akuychi chay uyahushkan-
chi shimita ashwan alita asirtashpa
kasushpa kawsashunchi. Pakta ali
ñampita rihushkanchita pantachishpa
chinkarinchima. ²Ñawpa Yaya Dioska
paypa *angelkunatami kachashpa
kamachishkankunata Moisés wañuta
riksichirka yaya rukunchi wañukunata
yachachinanpa. Chay angelkunalla
rimashkan kamachishkakunaka alita
kasunankunapami karka. Tukuy
chaykunata mana kasukkunataka Yaya
Dioska rurashkankunashina kuskanpi
kastiganan karka. ³Imashnashi Yaya
Diospa kastigananmanta kishpinchima,
ñukanchita kishpichinanpa yapa ali
atun yachaywa rurashkanta mana
munashpanchika. Chasna ñukanchita
kishpichinanmanta Jesukristu kikinmi
puntiru yachachirka. Chaymanta
maykankunami paypa rimashkanta
yachakurkakuna, chaykunapas
ñukanchita rimarkakuna shutipa
kananta. ⁴Chaymantapas Yaya Diosmi
paypa yachayninwa nima ima uras
rikushkanchikunata, suma mana
atipaypakunata, atun yachaywa
ruranakunata ñukanchita riksichishka
yachananchipa shutipa pay ñukanchita
kishpichinanta. Chasnallatatami
Espiritunta ñukanchita kushka chay
Espiritun karan shukta atipachinanpa
pay munashkanshina.

Jesukristuka shamurka runa tukushpan runa masinkunata yanapananpa

⁵Yaya Dioska manami *angelkunataka
rimarkachu chay rimahushkanchi
shamuhuk mushu munduta kamachi-
nankunapa. ⁶Ashwan Jesukristutamami

runa tukushpan rimarka chay mushu munduta kamachinanpa. Chasna kashpanmi Yaya Diospa killkachishkanpi shuk runa kasna riman:

Yaya Dios, ñukananchi runa kashpanchi manami nima imachu kanchi. ¿Imaraykuta ñukan-chita yapa yuyanki?

⁷ Kay allpapi kawsahushpanchirami kanpa angelkunata rimashkanki ñukanchimanta ashwan atipak kanankunapa. Chaymanta silupi paktashpanchimi ñukan-chitaka ruranki kanshina suma atun yachayyuta, tukuy paykuna ñukanchita kushichinankunapa.

⁸ Ñukanchita kushkanki yachaykita tukuy silupi kay allpapi tiyakkunata kamachinanchipa nishpa.

Chasna kashpanmi yachanchi Yaya Dios ñukanchita kushkanta tukuy silupi allpapi tiyakkunata llamputa kamachinanchipa. Chasna rimashpanpas tukuyta kamachinan-chitaka manarami rikuhunchirachu. ⁹Chasna kashpanpas yachanchi Yaya Dios Jesukristuta ña atun aputa rurashkanta yachayninwa kamachinanpana tukuyta. Kay allpama kachashpan runa tukushpan shuk ratulla angelkuna ashwan yachayyu karkakuna. Ñukanchita yapa llakichishpan Yaya Dios munarka Wawan Jesukristu ñukanchirayku wañunarpa. Chasna wañushpanra Yaya Dioska paytaka suma atun yachayninta kurka tukuy payta kushichinankunapa.

¹⁰Yaya Dioska tukuytami rurarka payraykulla kanankunapa payta kushichinankunapa. Chasna kashpan payka munan tukuy wawankuna paywa pakta suma chuyahllapi kawsanankunapa. Chayraykumi paykunarayku Kishpichik Jesukristuta kay allpama

kacharka achkata parisinanpa. Chasna parisishpa wañushpanrami atiparka runakunata kishpichinata paywa wiñaypa kawsanankunapa. ¹¹Kunan tukuy Yaya Diospa wawankuna kanchi, ñukananchi maykankunami uchanchikunamanta picharishka kanchi, chaymanta Jesukristupas, maykanmi uchanchikunamanta pichashpa aliyachishka. Chayraykumi payka mana pinkanchu, ñukan-chinunata wawkinikuna paninikuna nishpa rimanata. ¹²Kasnami payka nin:

Yayayni Dios, yapa alimi kanchi nishpa rimasha wawkinikunata paninikunata. Paykunawa tantarishpayni takinakunata takisha kanta kushichishpa nishpa.

¹³Chaymanta nin:

Ñukaka Yaya Diospimi sinchikuni nishpa.

Chasnallatatami riman:

Kaypimi kahuni, tukuy Yaya Diospa kuwashkan runakunawa pakta. Paykuna kanahun kikin waway-nikunashina nishpa.

¹⁴Imashnami ñukananchi runakuna nanayta unkuyta wañuyta parisinchi, yawaryu aychayu kashkanchirayku, chasnallatatami Jesukristupas wawayarirka ñukanchishina runa kanarpa. Chasna runa tukurka wañushkanwa ñukanchita wañuchik supayta winsinanpa, manana atipananpa wañuywa manchachishpa ñukanchita kamachinata. ¹⁵Chayta rurarka ñukananchi runakuna wañuyta manchashkanchirayku tukuy uras kamachirishkashina kawsahushkanchimanta kishpichinanpa, manana wañuyta manchak, wañuywa manchachishpa kasuchik supayta kasukkuna kananchipa.

¹⁶Jesukristuka manami shamurkachu kay allpama angelkunata yanapanarpa, ashwan payka shamurkami ñukananchi

Abrahamshina payta kirik runakunata yanapananpa. ¹⁷Chayraykumi payka ñukanchishina runa tukunan karka. Chasnara atiparka ñukanchita llakichik, Yaya Diosta alita kasuk shuklla atun yachayyu *saserdotenchi tukunata, Yaya Diospa puntanpi uchanchikunamanta paywa alichananpa. ¹⁸Pay kikin parisishkanrayku, chaymanta supay llullachinayashpa kamahushkanpi winsishkanrayku kunanka atipan ñukanchita yanapanata supay llullachinayashpa kamay tukuhushkanchipi.

Jesuska Moisesmanta pasami kan

3 ¹Wawkikuna panikuna, Yaya Dioska kankunata akllashka payraykulla kanaykichipa. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha Jesusta yuyariychi, maykanmi Yaya Diospa Kachashkan kashka paypa shiminta yachachinanpa, chaymantapas maykanmi shuklla atun yachayyu *saserdote kan. Pay chasna kananta kirihushkanchita runakunata rimashpa kanchi. ²Chay Jesuska Yaya Diospa munashkanta alita paktachik kashka, imashnami ñawpa Moisés wañuka Yaya Diosta kasuk kashpan yaya rukunchi wañukunata alita yanaparka. ³Yuyariychi shuk wasita rurak amuta ashwanta valichinchi chay rurashkan wasimanta. Chasnashinami Jesuska Moisesmanta ashwanta kushichiy tukunan tiyan. ⁴Wasikunataka runakunami ruranahun, ashwan Yaya Dioska tukuy ima tiyakkunata ñukanchikunatapash rurashkani. ⁵Moiseska alita paktachik Yaya Diospa kamachinan runa karka Yaya Diospa akllashkan runankunata kamachinanpa. Yaya Diospa munashkanta rurashkanwa rikuchirka maykantami Yaya Dios achka watawashara rimashpa asirtachinan karka. ⁶Ashwan *Kristuka Yaya Diospa shuklla

Wawanmi. Yayan Diosta alita kasushpan ñukanchi paypa akllashkan runankunata ashwan alita kamachin. Kushilla mana sampayashpa shamunanta chapashpa kawsashpanchika chay paypa akllashkan runankunami kanchi.

Yaya Diosta mana sakinamanta yachachin

⁷⁻⁸Yaya Diospa runankuna kashpanchi akuychi uyashunchi Yaya Diospa Espíritun ñukanchita rimahushkanta Yaya Dios killkachishkanpi rimashkata:

Kunan rimahushkaynita uyahushpaykichika alita kasuychi. Ama chay mana kasunayak yaya rukuykichi wañukunashina tukuychichu. Paykunaka chay chunlla chakishka allpapi purihushpankuna mana alitachu kasuwarkakuna. Ñukata kamawarkakuna alitachu manachu paykunata yanapani nishpa.

⁹Ñuka paykunata chusku chunka watata yanapashkaynita rikushpankunapas paykunaka ñukata kamawarkakuna alitachu manachu paykunata yanapani nishpa.

¹⁰Chayraykumi piñarishpayni kasna rimarkani:

Paykunaka tukuy urasmi shunkunkunapi mana yuyariwashpankuna ñukamanta anchurishka purinahun, mana kasunayawashpankuna nishpa.

¹¹Chasna kashpanmi piñarihushkaynipi rimarkani:

Shutipami kay rimashkaynitaka paktachisha. Manami nima ima uras yaykunkakunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa.

¹²Wawkikuna panikuna, kuyrariychi shunkuykichipi mana millaypa yuyaywa kanaykichipa, kawsa Yaya Dios ta kirihushkaykichimanta mana anchuri-naykichipa. ¹³Ashwan kawsahushpayki-chira karan puncha kankunapura sinchikuchinakuychi Yaya Diospa shiminwa. Chasna sinchikuchinakushpa kawsashpaykichimi supayka manami atipankachu kankunata llullachinata uchata rurashpaykichi manana Yaya Dios ta kasunayakkuna kanaykichipa. ¹⁴*Kristuwa pakta kawsananchipaka puntiru payta kirishkanchishinalla mana sakishpa payllapi sinchikushpa kawsananchi tiyan. Chasna kawsashpan-chirami paywa pakta kushikushpa kawsashunchi.

¹⁵Kasnami killkarishkapi riman:

Kunan Yaya Diospa rimahushkanta uyahushpaykichika alita kasuy-chi. Ama chay ñawpa mana kasunayak runakunashina tukuychichu nishpa.

¹⁶¿Maykankunata Yaya Diospa rimash-kanta uyashpankunapas mana kasuna-yarkakunachu? Tukuy Egipto allpamanta Moiseswa pakta llukshishka runakunami mana Yaya Diospa rimash-kanta kasunayarkakunachu. ¹⁷Chay-manta ¿maykankunatatata Yaya Dioska chusku chunka watata piñarishka karka? Chay mana payta kasunayak runakunatami piñarishka karka. Chasna mana kasunayashkankunaraykumi Yaya Dioska kastigashpan chay chunlla chakishka allpapi wañurkakuna.

¹⁸Chaymanta ¿maykankunatatata Yaya Dioska rimarka: Shutipami kay rimash-kaynita paktachisha. Manami nima ima uras yaykunkakunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa? Chay payta mana kasunayakkunatami chasna rimarka. ¹⁹Chasna kashpanmi yachanchi chay runakuna Yaya Dios

paykunata kunayashkan allpapi mana yaykunata atipashkankunata, payta mana kasunayashkankunarayku.

Yaya Dioswa kushikuna llaktanpi samananchimanta riman

4 ¹Chayrayku Yaya Dios manara paktachishpanra paywa pakta kushikuna llaktanpi samananchita rimashkanta, kuyrarinanchi tiyan, pakta kankunamanta shukkuna Yaya Diosmanta anchurishpaykichi manana yaykunkichimachu. ²Yaya rukunchi wañukunatashina Yaya Dioska ñukanchitapas suma ali shimita ñukanchita kishpichinanmanta rimashka. Paykuna Yaya Diospa suma ali shiminta uyashpankunapas nima imapi paykunata yanaparkachu, chay shimita kirikkunawa pakta kirishpa mana kasunayashkankunarayku. ³Ñukanchi Jesusta kirikkunaka yaykushunchimi Yaya Diospa kushikuna llaktanpi samananchipa. Chay payta mana kasuk runakunamantaka piñarish-pami Yaya Dioska rimarka:

Shutipami kay rimashkaynitaka paktachisha.

Manami nima ima uras yaykunka-kunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa.

Yaya Dioska chayta rimarka, tukuy rurashkankuna, chay kushikuna llaktapas chaypi paywa pakta samananchipa, kay munduta rurashkanmanta pacha ña rurashka kashpanpas.

⁴Kasnami Yaya Diospa killkashishkanpi kanchisnin punchamanta riman:

Yaya Dioska tukuy rurashkanta tukuchishpan kanchisnin puncha samarkana nishpa.

⁵Chay samana llaktata yuyachishpa Yaya Diospa killkashishkanpi kuti riman mana payta kasuk runakunamanta kasna:

Paykunaka manami nima ima uras
yaykunkakunachu chay kushi-
kuna llaktaynipi samananku-
napa nishpa.

⁶Chasna rimashpan yachanchi shukkuna
tiyanan tiyan chaypi yaykunankunapa.
Chay ñawpa kawsak runakuna mana
atiparkakunachu yaykunata Yaya
Diospa suma ali shiminta runakunata
kishpichinanmanta mana kasushkanku-
narayku. ⁷Chayrayku Yaya Dioska shuk
punchata churashka chaypi yaykunan-
chupa. Kunan puncha nishpa rimash-
kanwa riksichirka kunan kananta.
Achka wata yaya rukunchi wañukunata
rimashkanwasha chay ali allpapi
yaykunankunata Yaya Dioska yaya
rukunchi David wañutaka killkachirka
ña rimashkaynishina:

Kunan Yaya Diospa rimahushkanta
uyahushpaykichika alita kasuy-
chi. Ama tukuychichu mana
kasunayak runakunashina
nishpa.

⁸Chay ali kamachik Josueka yaya
rukunchi wañukunata chay Yaya Diospa
rimashkan ali allpapi yaykuchishpan
paykunaka Yaya Dios kunayashkan
samanata mana riksirkakunarachu.
Chay samanapi paktanahuma karka,
Yaya Dioska achka watawasha mana
kutikashka shuk puncha tiyananmanta
rimamachu karka chay samanapi
paktananchipa.

⁹Chayrayku tiyanra tukuy Yaya Diosta
kasuk runakunarayku kushikushpa
paywa samanankuna. ¹⁰Imashnami
Yaya Dioska tukuy imata rurashkanwa-
sha kushilla samarka, chasnallatatami
ñukanchikunapas Yaya Diospa
kushikuna llaktanpi yaykushpanchika
tukuy rurashkanchikunamanta kushilla
samashunchi. ¹¹Yaya Dioswa kushilla
samananchipaka akuychi sinchikushpa
paypa shiminta alita kasushunchi.

Chasna sinchikushpa katihushpanchimi
nima maykan chay ñawpa mana kasuk
runakunashina kawsanan tiyanachu.

¹²Yaya Diospa shiminka kawsa yachayyu
kashpan ishkanti parti wiluyu sablimanta
ashwan pasa wiluyu pithuhkshina pithishpan
tukuy ukupi kashkata riksichin. Yaya
Diosmanta kashkata, ñukanchi kikinmanta
kashkata, tukuy yuyayninchikunapi
shunkunchikunapi kashkata ñukanchita
riksichin, chaymantapas yuyarinanchiku-
naka alichu manachu, ali yuyaywachu
rurananchikunata ruranchi manachu
nishpa. ¹³Yaya Dioska tukuy yuyayninci-
kunatami alita riksichin. Paymanta nima shuk
rurashkan runa atipanchu pakanata.
Tapunan puncha paktarishpan tukuy
rurashkanchikunamanta payta rimananchi
tiyan.

**Jesukristuka parisishkanraykumi
shuklla atun yachayyu
saserdotenchi kan**

¹⁴Ñukanchipa tiyan shuklla atun
yachayyu *saserdotenchi. Payka Jesús,
Yaya Diospa Wawanmi. Kawsarimush-
kanwashami Yaya Diospa kawsanan
silupi yaykushpan paypa kuchunpi
paktarka. Chayrayku akuychi payllapi
sinchikushpalla payta kirihushkanchita
rimashpa kawsashunchi. ¹⁵Kay shuklla
atun yachayyu saserdotenchi manami
kanchu sampayanata parisinata mana
riksik. Ashwan ñukanchitashina
supayka paytapas achka kuti uchata
rurachinayarka. Ñukanchishina tukuyipi
kamay tukushka karka, uchata shuti
mana rurarkachu. ¹⁶Chayrayku akuychi
kushikushpa, tukuy shunkunchimanta
pacha paypi sinchikushpa, Yaya Dios
llakichishpa tukuyta kamachikta
kayllayashunchi. Chasna kayllayashpan-
chimi yanapay tukunata munahushkan-
chipi payka ali shunku kashpan
ñukanchita llakichishpan yanapan.

5 ¹Karan saserdotekunapa atun apuka runapuramantallami akllarishka kan runa masinkunarayku uchankunamanta Yaya Dioswa alichananpa. Payka churay tukushka kan tarpukunapa puntiru muyunkunata wiwakunatapas Yaya Diosta rikuchishpa rupachinanpa, Yaya Dios runakunata uchankunamanta pichananpa. ²Karan saserdotekunapa atun apu runa masinkunashina pantachikllatata kashpan mana yachakkunata mana alita rurashpa kawsakkunatapas llakichinata yachak kan. ³Paypas pantachik kashpanmi pay kikinraykupas wiwakunata rupachishpan mañanan karka Yaya Dios uchanmanta pichananpa, imashnami tukuy runakunarayku rurapayan uchata rurashkankunarayku.

⁴Yaya Dioska ñawpa Aronta akllarka runakunarayku saserdote kananpa. Chaymanta chay Arontashina Yaya Dios tukuy saserdotekunata akllarka wiwakunata rupachishpa payta mañanankunapa. Nima shuk runa pay kikin munashpan atipanchu saserdote kanata, mana Yaya Dios kikin akllashpanka. ⁵Chasnallatata *Kristupas mana pay kikinlla munashpachu yaykurka shuklla atun yachayyu saserdote kananpa. Ashwan Yaya Diosmi payta churarka shuklla atun yachayyu saserdote kananpa. Kasnami Yaya Dioska payta rimarka:

Kanka kikin wawaynimi kanki,
kunan kanta wawata rurash-
kaynirayku nishpa.^b

⁶Chaymantapas Yaya Dioska killkachishkanpi shukta riman:

Ñuka kantaka akllashkanimi,
wiñayparayku chay ñawpa

Melkisedekshina saserdote
kanaykipa nishpa.^c

⁷Jesukristu kay allpapi kawsahushpanra sinchita wakashpa, sinchita kaparishpa mañarka Yayan Diosta, maykanmi yachayninwa wañunan kashkanmanta atipama karka payta kishpichinata.^d Chasna mañashpanpas yapa munarka Yayan Diosllapa munananta rurana. Chayraykumi Yaya Dioska paypa mañashkanta uyashpan sinchikuchirka mana wañuyta manchananpa. ⁸Jesukristu Yaya Diospa shuklla Wawan kashpanpas parisihushpanrami yachakushka imashna rurashpami tukuy uras Yayanta kasunka. ⁹Parisishpa wañushpanmi tukuy Yayan Diosta kasuk kananta rikuchirka. Chasna alita kasushkanraykumi tukuy payta kasuk runakunata uchankunamanta kishpichik tukushka wiñaypa paywa pakta kawsanankunapana. ¹⁰Chasna Jesukristu Yaya Diospa munashkanta paktachishkanraykumi Yaya Dioska payta churarka chay ñawpa Melkisedekshina shuklla atun yachayyu saserdote kananpa.

**Jesukristuta kirishpa katiychi
ashwanta ashwanta
yachakunaykichipa**

¹¹Wawkikuna panikuna, ashwan achkata munani kankunata yachachinata. Chasna munashpaynipas mana atipaypachu kan ashwanta asirtachik shimikunata tarinaynipa, mana utkalla asirtak kashkaykichirayku. ¹²Achka kuti Yaya Diospa shiminta kankunata yachachishkani. Kunanka kankunapas ña yachachikkuna kankichima karka. Chasna kashpanpas kunankamami

b Rikuy Jesukristuta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 13.33, Hebreo Runakunarayku Killkapi 1.5, Biblia kastellanopi Salmos 2.7 **c** Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 110.4 **d** Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 26.36-46

manara atipankichirachu shukkunata yachachinata. Ashwan kutikashka munankichi yachachinaynipa chay puntiru asirtana kashkanchita Yaya Diospa rimashkanmanta. Kankunaka ña aychata mikunata atipakkunashina kankichima karka. Ashwan chuchuk wawakunashinara kankichi manara mikunata atipakkuna. ¹³Chasna chuchuk wawakunashinara kashpaykichi manara yachankichirachu maykanmi ali, maykanmi mana alichu kan nishpa. ¹⁴Imashnami rukukunalla aychata alita mikunata yachak kanahun, chasnashinami Yaya Diospa shiminta ña alita kasukkunalla atipanahun puntiru asirtana kashkanchimanta pasa yachachinakunata asirtanata. Paykuna alita yachanahun maykanmi ali, maykanmi mana alichu, tukuy uras ashwanta ashwanta yachakushpa rihushkankunarayku.

**Yaya Diosta kirihushkanchita
sakinaka atun uchami**

6 ¹Wawkikuna panikuna, akuychi kawsashunchi ruku runakunashina, Jesukristupa yachachishkankunata ashwanta yuyarishpa yachakushpa. Manami tukuy uras chayllata yachakushpa kawsashunchichu. Ñami yachakushkanchi mana alita rurashpa kawsananchitaka sakinanchi tiyan nishkata, chaymanta Yaya Diospi alita sinchikunanchimanta nishkatapas. ²Ñami yachakushkanchi bawtisarinamanta, Yaya Diosta kirik masinchipa umanpi makinchita churashpa payrayku Yaya Diosta mañananchimanta, wañushpanchi kutikashka kawsarinanchimanta, chaymantapas shuk puncha Yaya Dios tukuy runakunata mana alita rurashkankunamanta wiñayparayku kastiganamanta. ³Yaya Dios ñukanchita yanapashpan akuychi

ashwanta Jesukristupa ali yachachishkanta yachakushunchi ruku runakunashina kananchipa.

⁴⁻⁶Yuyarishunchi, maykankunaka Jesukristuta shuk kuti kirik tukushkuna, chaymanta payta katihushkankunamanta anchurishkakuna, mana atipankakunachu mushumanta kirik tukunata. Yaya Diospa shiminta kirishpa punchapina purihukshina kashkakuna. Imashnami mishki mikunata kamanchi, chasnashinami paykunaka Yaya Diospa llakichinanta musyashkakuna. Yaya Diospa Espíritun paykunata yanaparka Jesukristuta riksinankunapa. Shuk mishki mikunata kamakshina Yaya Diospa shiminta riksishpankuna ali kananta yachashkakuna. Chaymanta riksishkakuna Yaya Diospa atun yachayninta, maykanmi rikuchin kamachinan kallarithshkanta. Tukuy chaykunata riksishpankunapas Jesukristuta kirinankunata sakishpankunaka manana atipankakunachu mushumanta uchankunamanta llakirishpa Jesukristuta katinata. Manana Jesukristuta kirinayashpankunami Yaya Diospa Wawanta kuti kruspi wañuchik runakunashina kanahun. Chasna kashpankunami paykunaranti runakunaka Jesukristumanta millaypata rimankakuna.

⁷Maykankunaka Yaya Diosrayku shuk ali allpashina kanahun, paykunatami Yaya Dioska sumakta yanapanka. Chasna ali allpapika tamyashpan sumakta upyarin. Achka ali tarpukunata amunrayku wiñachin. ⁸Maykankunaka kashayu kiwakunallata wiñachik allpashinami kanahun, nima imarayku valinahunchu. Imashnami pichak runakuna kashayu kiwakunata rupachinahun, chasnashinami Yaya Dios chay runakunata nina mana wañukpi kastiganaka.

**Yaya Dioska rimashkanta
paktachinan kashpan payllapi
sinchikushunchi**

⁹Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, chasna sinchi shimikunawa rimashpanchipas yachanchi kankuna Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykichita. Chasna kawsahushpaykichi yachanchi kishpishka kanaykichita. ¹⁰Yaya Dios aliillata rurak kashpan mana kunkanchu alita rurahushkaykichita. Payta yuyahushkaykichirayku alita rurashpa kawsashkanchi, tukuy Yaya Diosta kasuk masikichikunata yuyashpa yanapashpa kawsashkanchi. Kunankama chasnalla katihunkichi.

¹¹Yapa munanchi tukuy kankuna wañunaykichikama ali munaywa yanapanakushpa alita rurashpa kawsanaykichita. Chasna rurashpaykichika siluma rinaykichita chapashpa kahushkaykichishina chayma Yaya Dioswa kawsak rinkichimi. ¹²Ama kunkaylla kawsaychichu. Ashwan alita kirikkunapa kawsahushkankunamanta yachakushpa paykunashina kawsaychi. Paykuna alita Yaya Diospi sinchikushpa mana sampayashpa tukuy rimashkanta paktachinanta chapashpa kawsahushkankunarayku Yaya Dios kunata rimashkanta apinkakuna.

¹³Yaya Dios ñawpa yaya rukunchi Abraham wañuta shuk paktachinan shimita rimashpan shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Nima maykan ashwan yachak paymanta tiyashpan chay yachakpa uyashkanpi chay paktachinan shimita rimanpanpa, pay sapallan rimarka manana nima pi ali kanaynita kirinahuchun kay rimahushkaynita mana paktachishpaynika nishpa. ¹⁴Kasna rimarka: Shutipami kay rimashkaynita paktachi-

sha. Ari, kanta yuyashpaynimi yanapashkayki. Chaymantapas achka miraykikunatami kanta kusha nishpa. ¹⁵Chasna Yaya Dioska rimashpan Abrahamka mana sampayashpachu chaparka Yaya Dios rimashkanta paktachinanta. Chayraykumi Yaya Dios rimashkanshina yanapay tukurka.

¹⁶Shuk runaka runa masinta shuk imamanta rimashkanta kirichinayashpan paymanta pasa kahukpa shutinta kirichina rimanakunapi churashpa rimama. Chasna rimashpanrami chay runa masinka alita kirima. ¹⁷Chasnallatatami Yaya Diospas paktachinan shimita kirichinayashpa shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Chasna rurashpan munarka chay runakuna, maykankunaraykumi chay rimashkanka karka, alita yachanankunapa payka rimashkanta mana shukta shukta yuyarishpa paktachinanta. ¹⁸Chasna paktachina shimita rimashkanrayku, chaymantapas chay shimita shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa sinchikuchishkanrayku kirihushkanchipi alita sinchikuchiy tukuhunchi. Alita yachanchi Yaya Dios mana shukta shukta yuyarinanta. Payka rimashkanpi manami atipanchu llullachinata. Chasna kashpan ñukanchi maykankunami paypi sinchikuk tukushkanchi paypa rimashkanta paktachinanta chapashpalla kushikushpa katishunchi. ¹⁹Rikuychi, tukuy lanchakunapa tiyan shuk llasha fierromanta rurarishka yakupi kacharinkunamanta. Chayta yakupi kacharishpankunami chay lanchaka chawpi yakupipas mana atipanchu uraykunata. Ñukanchi Yaya Diospa rimashkanta paktachinanta tukuy shunkunchimanta pacha chapashpa kawsahushpanchi alita chayllapi shayachik llashata Yaya Diospi kacharishkanchishina kawsahun-

chi mana anchurishpa paymanta. Chay llasha kacharishkanchishinaka *Yaya Diospa wasinpi rakta llachapa washama Yaya Dioswa tinkunakuna kwartupishina silupi apirishka kahun. ²⁰Chaymami Jesús ñukanchimanta ñawpashka. Payka wiñayparayku Melkisedekshina shuklla atun yachayyu *saserdotenchi kananpa churay tukushpan ñukanchirayku Yaya Dioswa alichananpa chaypi yaykurka.

**Jesukristuka Melkisedekshina
shuklla atun yachayyu
saserdote kan**

7 ¹Chay ñawpa kawsak Melkisedekka^e Salem llaktapa atun apumi karka. Chaymantapas payllatami atun yachayyu Yaya Diospa *saserdoten karka. Chay urasmi Abrahamka shuk atun apukunawa wañunakushpan paykunata winsishpa kallpachirka. Llaktanma kutishpanmi chay saserdote Melkisedekka llaktanmanta llukshishpan Abrahamta tinkuk rirka. Chasna tinkuk rishpanmi Abrahamta rimarka Yaya Dios payta ashwanta yanapashpa kushichinanta. ²Chasna Melkisedek payta rimashpan Abrahamka tukuy chay winsishkan apukunata kichushkanmanta karan pachakmanta chunkata chay saserdote Melkisedekta kurka. Chay Melkisedekpa shutinka ninayanmi alita kamachik apu. Payka Salempa apun karka. Chay Salem ninayan kushilla kawsana. Chayraykumi chay Salempa apun ninayan Kushilla Kawsanapa apun. ³Manami nima pi yachanchu Melkisedekpa yayanmanta mamananapas. Nima pi yachanchu paypa yaya rukunkuna wañukunamanapas. Nima pi yachanchu wawayarishkanmanta wañushkanmantapas. Payka

Yaya Diospa Wawan Jesukristushina wiñayparayku saserdote kan.

⁴Wawkinikuna paninikuna, alita yuyariychi. Ñukanchi kikinpa yayanchi ruku Abraham wañuka chay apukunata kichushkanmanta karan pachakmanta chunkata Melkisedekta kurka. Chayrayku yachanchi Melkisedekka tukuyamanta pasa kashkanta. ⁵Leví wañupa miraykunapas, maykankunami saserdotekuna kanahun Moisés wañupa killkashkan kamachishkashina shuk pachak tiyashkanmanta chunkata apinahun. Paykuna ñukanchi israel masinkunamanta apinahun mana ñukanchimanta pasa kashpankunapas. Chaymanta chayta apinahun Abrahammanta mirashka runakuna kashpankuna. Mana apinahunchu paymanta pasa kashkankunarayku. ⁶Ashwan chay Melkisedekka mana Levimanta miray kashpanpas payta yaya rukunchi Abrahamka shuk pachak tiyapushkanmanta chunkata kurka. Abrahammi karka maykantami Yaya Dioska ali paktachinan shimita rimarka. Chay Abrahamtami Melkisedekka rimarka Yaya Dios payta ashwanta yanapashpa kushichinanta.

⁷Alita yachanchi maykanmi shukta riman ashwanta yanapay tukunanta, payka chay yanapay tukuna kashkamanta ashwan yachayyu kananta. ⁸Chay Levimanta miray saserdotekuna, maykankunatami shuk pachakmanta chunkata kunchi, wañuk runakunallami kanahun. Ashwan chay Abrahammanta shuk pachakmanta chunkata apishka Melkisedekmanta Yaya Diospa killkachishkanpi riman kawsalla kahushkanta. ⁹Abraham Melkisedekta shuk pachakmanta chunkata kushpan Levimanta mirashka saserdotekunapas

chayta kushkakunashina karkakuna, paykuna shuk pachakmanta chunkata apikkuna kashpankunapas. ¹⁰Abraham chay saserdote Melkisedekwa tinkuna-kushkan uras manara Levika, nima paymanta mirashkakunapas tiyarkarachu. Chasna kashpanpas paymanta mirana kashpankuna Abraham kawsashkan uras paykunapas ña kawsashina karkakuna.

¹¹Chay Levimanta miraykuna saserdotekuna churay tukushkankunarayku Yaya Dios ñukanchi israel runakunata kamachishkankunata kurka. Chasna saserdotekuna kashpankunapas manami atiparkakunachu uchakunata pichanata. Chay Levimanta mirashka saserdotekuna uchanchikunata pichanata atipanahuma karka, manami munanchimachu karka Yaya Dios shuk ashwan atipak saserdoteta churananpa Melkisedekdashina. Ashwan Levipa miray Aronshina saserdotekunalla ali kanahuma karka.

¹²Yaya Dios Melkisedekdashina mushu saserdotetana churashpan maykanmi mana Levimanta mirashka saserdotekunashinachu kan, chay Moisespa killkashkan kamachishkakunatapas mushuyachinan tiyan. ¹³Chay mushu saserdote maykanmantami nin Amunchi Jesukristu kashpan yachanchi mana Levipa miraymanta kananta, ashwan shukpa miraymantami kan. Chay miraykunamanta nima maykan saserdote karkachu. ¹⁴Tukuy alita yachanchi payka Judapa miraymanta kananta. Chay miraymanta Moiseska mana rimarkachu saserdotekuna tiyananta.

¹⁵Chay churay tukushka mushu saserdote Melkisedekdashina kashkanrayku ashwan alita yachanchi Levipa miray saserdotekunamanta yapa chikan kananta. ¹⁶Payka manami saserdote

tukushkachu kamachirishka kashkata Levipa miraymanta saserdotekuna kanan tiyan nishkata paktachishkanrayku. Ashwan payka saserdote kan, wiñayparayku kawsak kashkanrayku. ¹⁷Kasna Yaya Dioska killkashishkanpi payta riman:

Ñukami kanta churashkani
wiñayparayku Melkisedekdashina
saserdote kanaykipa nishpa.

¹⁸Chay Moisespa killkashkan kamachishkakunaka mana ñukanchita yanapashpan uchata rurak kahushkanchimanta kishpichiy tukunanchipa, Yaya Dioska rimarka kankunata kishpichinaynipa manana chay kamachishkaynikunata kasushkaykichita tapushanachu nishpa. ¹⁹Mana nima pi Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpa atiparkachu uchankunamanta picharishka ucha illa tukushpa alita rurashpa kawsanata. Chayrayku Yaya Dios Jesukristuta churarka saserdotenchi kananpa. Payka ñukanchita uchanchikunamanta pichashkanrayku kunan shuti Yaya Diospi paktanata atipananchita yachanchi.

²⁰Yaya Dioska rimashpan Jesukristu shuklla atun yachayyu saserdote kananta shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Chay Levipa miraymanta saserdotekuna mana chasna rimanawachu churay tukurkakuna. Paykunaka saserdotekuna tukurkakuna Levipa miray kashkankunaraykulla. ²¹Ashwan Yaya Dioska Jesukristuta rimashpan saserdote kananpa, shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Kasnami payta rimarka:

Ñukami Yaya Dios kashpayni kay
rimahushkaynita shutipa paktachisha. Mana chikan chikanta
yuyarishpa kay rimahushkayni-

manta llakirishanchu. Kanta churashkani wiñayparayku saserdote kanaykipa nishpa.

²²Chasna Jesukristu wiñayparayku saserdote kananpa churay tukushpan yachanchi Yaya Dios chay ñawpa paywa alichanamanta kunan ñukanchirayku ashwan ali paywa alichanata rurashkanta. ²³Chay Levimanta miray saserdote kuna wañuk runakuna kashkankunarayku mana atipapayanahunchu wiñayparayku saserdote kuna kanata. Chayraykumi paykunaka achka kapayanahun. ²⁴Ashwan Jesukristuka mana wañuk runa kashpanmi wiñayparayku saserdote tukushka. ²⁵Chayraykumi payka tukuy payta kirishpa Yaya Diosta kayllayak runakunataka atipan kishpichinata wiñayparayku. Wiñaypa kawsahuk kashpanmi Yaya Diosta mana sampayashpachu mañan, tukuy payta kasushpa kawsak runakunarayku.

²⁶Chasna atun yachayyu saserdote-tami munashkanchi: Yaya Diosrayku kawsakta, mana nima shuk millaypata rurakta, ucha illata, runa masinkuna uchata rurahushpankunapas mana uchata rurakta, tukuy allpapi silupi kawsakkunamanta pasa tukushkata. ²⁷Shuk atun yachayyu saserdoteta munashkanchi, maykanmi mana Levimanta miray saserdote kunapa atun apushinachu karan puncha shuk wiwakunata rupachinan tiyan Yaya Dios pay kikinpatara uchankunamanta llakichishpan pichanapa. Chaymantara chay saserdote ka atipapayan runa masinkunarayku wiwakunata rupachinata Yaya Dios uchankunamanta llakichinanpa. Ashwan Jesuska kikin kawsayninta kushpa kruspi wañushpan wiñayparayku Yaya Dioswa alicharka ñukanchita uchanchikunamanta llakichinanpa. ²⁸Yaya Dioska kamachishkankunata Moisesa kushpan

kamachirka chay Levipa miraykunamanta tukuy uras shukka saserdote kunapa atun apu kananpa, paykuna Yaya Dios ruranankunapa munashkanta mana alita paktachinata atipashpankunapas. Paypa Wawan shuklla atun yachayyu saserdote kananpa Yaya Dioska shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka chay kamachishkankunata kushkanwasha. Chay Wawan shuti Yaya Dios rurananpa munashkanta wiñayparayku paktachirka.

**Jesuska ñukanchirayku shuk
mushu alichanata
Yaya Dioswa rurashka**

8¹⁻²Wawwikuna panikuna, tukuy chay rimashkaynimanta ashwan alimi kan kay rimashkaynika: Ñukanchipa tiyan shuklla atun yachayyu *saserdote, maykanmi silupi kawsak atun yachayyu tukuyta kamachik Yaya Diospa kuskan parti tiyarishpan ñukanchita yanapan. Chay Yaya Diospa kawsanan siluka manami runakunapa rurashkashinachu. Yaya Diospa rurashkan kashpanmi shutipa payta mañana wasi kan. Jesukristu ñukanchipa shuklla atun yachayyu saserdote kashpanmi chay Yaya Diospa kawsanan silupi rurahushkanwa tukuy runakunata yanapahun.

³Tukuy saserdote kunapa atun apunkunaka churay tukunahun wiwakunata rupachishpa Yaya Diosta kunankunapa, runakunata uchankunamanta llakichinanpa. Chasna kashpan shuklla atun yachayyu saserdotenchipapas shuk ima tiyanan tiyan Yaya Diosta kunanpa. ⁴Jesukristu mana Levimanta miray kashpan kay allpapi kamaka, nima saserdotechu kama, kay allpapi ña achka saserdote kuna tiyashkanrayku maykankunami Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpa wiwakunata rupachishpa Yaya Diosta kunahun.

⁵Chay saserdotekunapa ruranankuna karkakuna silupi pasahushkata amsanlla riksixhiklla, imashnami shuk dibuhupi rikushkanchika pishillata rikuchin shutipa rikuchinayashkanta, chaymanta-pas imashnami intipi rikushkanchi shukpa almanka amsanlla rikuchin amunpa rikurinanta chasna. Ñawpa Moiseska Yaya Diosta mañana karpa wasita shayachina kashpan Yaya Dios payta rimarka:

Ama kunkariychu kanta rikuchishkaynita. Chay Sinaí urkupi kanta rikuchishkayni silupi kahushkatashina tukuyta alita ruray nishpa.

Chayrayku yachanchi kay allpapi kahushkaka silupi kahushkata amsanlla riksixhiklla kananta.

⁶Ashwan saserdotenchi Jesukristupa rurahushkankunaka chay shuk saserdotekunapa rurashkankunamanta yapa pasa alimi kan. Ñukanchiranti wañushpan wiwakunata wañuchinanchimanta ashwan alita ñukanchirayku Yaya Dioswa alichashka. Chay alichana tiyananmanta paktachinan shimita Yaya Dioska ñawpa rimarka. Chay rimashkanka Moisés wañuta rimashkanmanta ashwan alita yanapay tukunanchimanta karka.

⁷Chay ñawpa Moisespa killkashkan kamachishkakunaka ñukanchi runakunata alita yanapanahuma karka Yaya Diospa rikushkanpi ali kananchipa, Jesukristuka manami ñukanchirayku chay mushu alichanata Yaya Dioswa rurak shamumachu karka. ⁸Yaya Dioska ñawpa paypa akllashkan runakuna Moisespa killkashkan kamachishkakunata mana kasushkankunata rikushpan mana alita rurashkankunata yuyachishpa rimarka:

Uyaychi. Shuk punchami ñukaka kankuna Judapa miraykunawa,

chaymanta kankuna mana Judapa miraymanta chay shuk israel runakunawapas shuk mushu alichanata rurasha.

⁹Chay mushu alichanata kankunarayku rurashkaynika manami chay ñawpa yaya rukuykichi wañukunarayku rurashkayni-shinanachu. Ñawpa yaya rukuykichi wañukunataka Egipto allpamanta llukshichishpayni paykunata rimarkani imashnami kawsanankuna tiyan ñuka paykunata yanapaynaya. Paykunaka manami munarkakunachu rimashkaynita kasunata. Chayraykumi manana paykunata yanaparkanichu.

¹⁰Shuk punchami kankunapa miraykichikunarayku ñukawa shuk mushu alichanata rurasha. Chay urasmi kamachishkaynikunata yuyaynikunapi shunkunkunapi churasha paykunata yuyachishpa kawsananpa, ñukata kasuwashpana kawsanankunapa. Chasna kawsashpankunami ñukaka paykunapa Yaya Diosninkuna kasha. Paykunaka wawaynikunami kankakuna.

¹¹Tukuy chay wawaynikunaka, uchillakuna atunkunapas riksiwankakunami. Chasna tukuy runakuna riksiwashpankunami manana nima pi runa masinkunata, ayllunkunata yachachinkakunachu riksiwanankunapa.

¹²Ñukaka uchankunamanta llakichishpa pichasha. Mananami uchankunataka yuyarishanachu nishpa.

¹³Chasnami Yaya Diospa mushu alichanata rurashkanmanta yachanchi,

chay ñawpa rurashkan alichana mawka-yashkashina manana valik kananta. Ña yachanchi tukuy mawkayashkaka utkalla tukurinanta.

Imashnami kay allpapi Yaya Diosta kushichishunchi

9¹Yaya Dioska chay ñawpa yaya rukunchi wañukunarayku paywa alichanata rurashpan paykunata rimarka imashnami kay allpapi payta kushichinankuna tiyan, chaymantapas imashnami payta mañana wasita ruranankuna tiyan nishpa.

²Chay uras shuk karpa wasita rurarkakuna. Chay ukupi tiyarka ishkay kwartukuna. Chay puntiru kwartupi tiyarka kanchis makiyu lamparin. Chaymanta tiyarka pankunata churana mesa Yaya Dios chaypi kananta rikuchina pankunawa. Chay kwartuka *saserdotekuna Yaya Diosta mañanan-kuna kashpan Yaya Diosta Mañana Kwartu shutiyu karka.

³Chaymanta shuk rakta suma awarishka llachapa washapi shuk ukuniru kwartu karka, Yaya Dioswa Tinkunakuna Kwartu shutiyu. ⁴Chay kwartupi tiyarka orowa armachirishka tuchpashina mishkinlla asnak wikita rupachina. Chaymanta chaypi tiyarka tablamanta rurarishka atun maleta. Chay maletaka ukunmanta washanmantapas orowa armachirishkami karka. Chay maleta ukupika tiyarka oromanta rurarishka tinahastu. Chay tinahastu ukupi tiyarka ñawpa silumanta urmashka mikuna *maná shutiyu. Chaymanta chay maleta ukupi tiyarka Aronpa tulan wiñarishka. Chaymantapas tiyarka Yaya Diospa kamachishkan-kuna rumimanta tablakunapi killkarishka. ⁵Chay maletapa awanpi tiyarka oromanta rurarishka ishkay *angelkunashina Yaya Dios chaypi

kahushkanta rikuchinankunapa. Paykunapa rikrankunaka chay maletapa tapan ishkay mayankunamanta chutachishpa chawpinta tapakta karkakuna, maypimi yawarta wicha wicha rurapayarkakuna Yaya Dios runakunata uchankunamanta llakichinampa. Manami munanichu kunan tukuy chay maletamanta shukllankama shukllankama kwintanata.

⁶Tukuy chaytami Yaya Dioska chay ñawpa runakunata yachachishpan rurarkakuna. Chay puntiru kwartupi karan puncha saserdotekunalla yaykupayarkakuna lamparinpi wirata untachinankunapa, panta churanankunapa, chaymanta chay mishkinlla asnak wikita rupachinankunapa. ⁷Chay llachapa washa kwartupika shuk kutilla karan wata chay saserdotekunapa atun apunlla yaykupayarka. Chasna yaykushpan wañuchishka wiwakunapa yawarninta apapayarka Yaya Diosta rikuchinapa, pay kikinpa, tukuy runakunapa mana yachashpa uchata rurashkankunata llakichinampa. ⁸Chay puntiru kwartupika saserdotekunallami atiparkakuna yaykunata Yaya Diosta mañanankunapa. Chay ukuniru kwartupi saserdotekunapa atun apunlla atiparka yaykunata. Tukuy chaykunawa Yaya Diospa Espiritunka ñukanchita yachachin, chay ishkay kwartukuna tiyashpanra tukuy runakuna manara atipashkankunata yaykunata Yaya Dios kahushkanpi.

⁹Chay ñawpa tiyashkawa Yaya Dioska ñukanchita yachachin kunan shuti ña paktarishkanta. Chay ñawpa payta kirik runakunaka paypa rikushkanpi wiwakunata wañuchishpankunapas chasna Yaya Diosta kushichikkunata mana yanaparkachu yuyayninkuna ali tukunanpa. ¹⁰Tukuy paykunapa ruranankuna Yaya Diosta kushichisha

nishpa mana shunkunkunata alichanata atipak kapayanahun, mikunamanta upyanamanta imashna mayllanamanta kamachirishkakunallata kasushpa ruranakuna kashkankunarayku. Chasna ruranankunapa Yaya Dioska kamachirka mushu alichanata ruranankamalla.

¹¹Kunanka *Kristu shamushka shuklla atun yachayyu saserdotenchi tukunanpa. Payka mana yaykurkachu runa rurashka karpa wasipi, ashwan Yaya Diospa kawsanan silupimi yaykurka. Chasna yaykushpan ñukanchita yapa achkata yanapahun. Chay silupi kawsananka kay allpapi karpa wasimantaka ashwan valik kan. Chaypi shuti atiparka ñukanchi runakunarayku Yaya Dioswa alichanata tukuy mana alita rurashkanchikunamanta.

¹²Kristuka mana wiwa kabrakunapa, wakra wawakunapa yawarninta apashpachu Yaya Diospa kawsananpi yaykurka. Payka kruspi wañushpanmi pay kikinpa yawarnin shuturishpan yaykurka. Shuk kutilla wiñayparayku Yaya Diospa kawsanan silupi yaykushpa Yaya Diospa tukuy kamachishkan ruranakunata paktachirka uchakunata llakichinanpa. Pay wañushpan yawarnin shuturishkanraykumi Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunaranti kastiganan kananmanta wiñayparayku kishpichishka paywa kawsananchipa.

¹³Saserdotenchikunaka wiwa kabrakunapa wakra karikunapa yawarninwa ñukanchi israel runakunata wicha wicha rurapayanahun. Wakra wawakunata rupachipayannahun, chaymanta uhpata yakuwa chapushpankuna ñukanchita wicha wicha rurapayanahun. Chay yawarta uhpawa yakuwa chapushpankuna ñukanchita wicha wicha rurashpankuna uchanchikunamanta picharishkashina kiparipayanchi.

¹⁴Ashwan Kristu shamushpanna

wañushpan kikin yawarnin shuturirka. Chasna ñukanchita shutipa uchanchikunamanta pichashka. Yaya Diospa wiñaypa kawsak Espiritun payta yanapashpanmi pay kikinta mana uchayuta Yaya Diosta kushpa kruspi wañurka. Chasna Kristu wañushpanmi yawarnin shuturishpan yuyayninchipi tukuy nima imapi yanapak ruranakunata rurananchipa kamachiy tukuhushkanchita yuyayninchimanta pichan wiñaypa kawsak Yaya Diosninchitana kasushpa kawsananchipa.

¹⁵Chasna Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dios atiparka ñukanchi runakunarayku shuk mushu alichanata paywa ruranata. Chayta rurashpanmi chay mushu alichana manara tiyashpan Moisespa killkashkan kamachishkakanata kasunayashpa kawsak runakunatapas Yaya Dioska uchankunamanta llakichin. Chasnami tukuy payta kayashkan runakunata llakichishpan rimashkanshina siluma pushanka paywa pakta wiñayparayku kawsanankunapa.

¹⁶Wawkikuna panikuna, rikuychi. Shuk runa manarapas wañuhushpanra wawankunata rimama wañushkanwasha pikunaraykumi tukuy ima charishkanka kiparinka nishpa. Chay runa shutipa wañushkanta apukuna yachashpankunarami wawankunaka atipana-huma tukuy yayankunapa charishkanta apanata. ¹⁷Chay runa kawsahushpanra manami atipanahumachu nima imata apanata. Pay wañushpanrami shuti atipanahun rimashkanshina paypa imankunata apanata.

¹⁸Chasnashina ñawpa Yaya Dios yaya rukunchi wañukunawa punturu alichanata rurahushpan wiwakunata wañuchishpa paykunapa yawarninta wichashpankunara valik tukurka.

¹⁹Kasnami karka: Moiseska yaya rukunchi wañukunata tukuy Yaya

Diospa kamachishkankunata yachachishkanwasha shuk puka lana llachapata shuk uchillastu isopo ramapi watarka. Chaymanta wakra wawakunata wiwa kabrakunata wañuchishpan yawarninta yakuwa chapurka. Chay isopo ramata ukuchirka yawar yakuwa chapurishkapi. Chaymanta chay ukuchishka ramawa Yaya Dios payta killkachishkan killkata runakunatapas wicha wicha rurarka. ²⁰Chasna wichahushpan paykunata rimarka: Kay yawarwa kankunata wichashpayni yachankichi Yaya Dios kankunarayku chay alichanata paywa rurashkanta paktachinan tiyan nishpa. ²¹Chaymanta Moiseska chay Yaya Diospa karpa wasinta, tukuy ima ukupi tiyashkakunatapas wiwakunata wañuchishpan chay yawarwa wicha wicha rurarka. ²²Yaya Diospa kamachishkanpi rima tukuy yawarwa wichay tukunan tiyan paypa rikushkanpi ali kananpa nishpa. Shuk shuk imakunallami mana yawarwa wichay tukunata munanahunchu picharishka kanankunapa. Yaya Dioska manami runakunata uchankunamanta llakichinchu mana yawar shutuchirishka tiyashpanka.

**Kristuka uchanchikunata
pichananpami wañurka**

²³Yaya Dioska munarka runakuna payrayku rurashkankunaka payta kayllayakkunapas wiwakunapa yawarninwa wichay tukushpa picharishka kanankunata. Kay allpapi kahushkaka silupi kahushkata amsanlla riksichiklla kashpankunapas pichay tukunata munashpankuna silupi kananpa kahushkakunaka ashwan sumakta picharishka kanankuna tiyan. Chayrayku wiwakunapa yawarninmanta ashwan yapa valikpa yawarnin shuturinan karka sumakta pichay tukunanku-

napa. ²⁴*Kristuka manami kay allpapi runakunapa rurashkan *Yaya Diospa wasinpichu yaykurka, maykanmi silupi kahushkata amsanlla riksichiklla kan. Ashwan payka wañushkanmanta kawsarimushpan silupimi yaykurka Yaya Diospa puntanpi mañashpa ñukanchikunata yanapananpa.

²⁵Payka manami achka kuti uchanchikunaranti wañushkachu, manami achka kuti siluma yaykushkachu. *Saserdotekunapa atun apuka karan watami Yaya Diospa wasinpi ukuniru kwartupi yaykun. Wiwakunapa yawarnintami apashpa rin, manami pay kikinpatachu. ²⁶Kristuka achka kuti siluma yaykuma karka, imashnami chay saserdotekunapa atun apuka karan wata Yaya Diospa wasinpi ukuniru kwartupi yaykun, kay allpata rurashkanmanta pachami achka kuti wañuma karka. Ashwan Yaya Dios munashkan urasmi Kristuka shuk kutilla wañuk shamurka, wiñayparayku tukuy runakunapa uchankunata pichananpa.

²⁷Tukuy ñukanchi runakunami shuk kutilla wañunanchi tiyan. Chaywashami Yaya Dioska ñukanchita rimanka alitachu manachu rurashkanchi nishpa. ²⁸Chasnallatata Kristupas shuk kutilla kruspi wañurka achka runakunata uchankunamanta pichananpa. Chaymanta kutikashkami shamunka, manami uchanchikunata pichananpachu, ashwan ñukanchi payta chapashpa kahukkunata Yaya Diospa kawsanan siluma pushananpana.

**Jesukristu wañushkanraykumi
mana munanchinachu wiwakunata
wañuchinata Yaya Dios
uchanchimanta pichananpa**

10 ¹Moisespa killkashkan kamachishkakunapi Yaya Dios ñawpa runakunata yachachirka uchankunarayku wiwakunata wañuchi-

nankunapa. Chay kamachishkankunaka shuk llantushinalla kan, shuk pucha Jesukristu wañushpan uchanchikunata pichashpan ñukanchita kishpichinanmanta. Chay ñawpa kamachishkakunata kasushpa, runakuna karan wata achka kuti wiwakunata wañuchishpankunapas manami atiparkakunachu shunkunkunapika ali tukunata. ²Chay kamachishkankunawa runakuna ucha illa tukunata atipannahuma karka, mana yuyarinahumachu karka Yaya Dios uchankunamanta llakichinanta. Chaymanta manana wiwakunata wañuchinahumachu karka. ³Ashwan chay runakunaka karan wata wiwakunata wañuchishpankuna uchayu kanankunata yuyarinahun. ⁴Yachanchi kari wakrakunapa wiwa kabrakunapa yawarninkunata shutuchishpanchi manami atipanchichu uchanchikunamanta pichay tukunata.

⁵Chayraykumi Yaya Dioska munarka Wawan Jesukristu uchanchikunarayku wañuk shamunanpa. *Kristuka chasna shamushpanmi Yaya Diosta rimarka:

Yayayni, manami munankichu runakuna wiwakunata wañuchishpa rupachinankunawa, imakunata kushkankunawa kanta kushichinankunapa. Ashwan ñukata kay allpama kachawashkanki runa tukunaynipa.

⁶Runakuna wiwakunata wañuchishpa uchankunarayku rupachishpankuna kanta mana atipannahunchu kushichinata. ⁷Chasna kanta mana atipashpankuna kushichinata, ñuka rimashkani: Allpama risha munashkaykita ruranaynipa. Killkachishkaykipi ñukamanta rimashkashina rurasha nishpa.

⁸Moisespa killkashkan kamachishkankunapi runakuna wiwakunata

wañuchishpa rupachinankunapa rimashpanpas Jesukristu Yayan Diosta rimarka: Mana munankinachu runakuna imakunata kushkankunawa, uchankunarayku wiwakunata wañuchishpa rupachinankunawa kanta kushichinankunapa nishpa. ⁹Chaymanta Jesukristuka Yayan Diosta rimarka: Allpamami risha munashkaykita ruranaynipa. Chasna rimashpanmi yachanchi Yaya Dioska manana ñawpashina wiwakunata wañuchinanchikunata munananta. Ashwan munarka Wawan Jesukristu wañushpan ñukanchi runakunata uchanchikunamanta llakichinata. ¹⁰Chasna kashpanmi Jesukristuka Yaya Diospa munashkanta rurashpa kruspi wañushpan Yaya Diospa tukuy kamachishkan ruranakunata uchakunata llakichinanpa wiñayparayku paktachirka. Chayraykumi Yaya Dioska ñukanchikunata llakichishpan uchanchikunamanta pichashka.

¹¹*Saserdotenchikunaka karan punchami achka kuti wiwakunata wañuchishpa rupachinahun Yaya Dios runakunata uchankunamanta pichananpa. Chasna achka kuti rurashpankunapas chay rurashkankunawa runakunaka manami atipannahunchu uchakunamanta alita picharishka kanata. ¹²Ashwan Jesukristuka wañushkanwa uchakunarayku Yaya Diospa tapushkanta wiñayparayku paktachirka. Chaymanta Yaya Diospa kuskan parti tiyarik rirka paywa pakta kamachinanpa. ¹³Kunanka chaypi tiyahushpanmi chapahun Yaya Dioska tukuy payta chiknik runakunata winsinankama payta kasunankunapana.

¹⁴Jesukristuka wañushkanwa Yaya Dios uchakunarayku tukuy tapushkanta paktachirka. Chasnami tukuy maykankunami uchanchikunamanta

picharishka kanchi Yaya Diosrayku kawsananchipa, payka wiñayparayku shunkunchita alichashka Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsananchipa.

¹⁵Yaya Diospa Espiritunpas chasnallatamani riman:

¹⁶Yaya Dios runankunata rimashkanwasha shuk punchami kankunapa miraykikichikunarayku ñukawa shuk mushu alichanata rurasha nishpa, kasna rimarka: Chay urasmi kamachishkaynikunata shunkunkunapi yuyayninkunapi churasha paykunata yuyachishpa kawsanankunapa, paykuna ñukata kasuwashpana kawsanankunapa nishpa.^f

¹⁷Chaymantapas rimarka: Mananami uchankunataka nima ima uras yuyarishanachu nishpa.

¹⁸Chasna ñawpa rimashkanta paktachishka kashpanmi kunanka ñukanchikunata llakichishpa uchanchikunamanta pichashka. Chasna uchanchikunata pichashpanmi manana wiwakunata wañuchinata munanchichu Yaya Dios uchanchikunamanta llakichinanpa.

**Yaya Diosta ashwan alita
munananchimanta yachachin**

¹⁹Wawwikuna panikuna, Jesukristu wañushpan yawarnin shuturishkanraykumi kunanka atipanchi mana manchashpa Yaya Diosta kayllayanata paywa kwintananchipa. ²⁰Chasna Jesukristu ñukanchirayku shuk mushu ñampitashina rurashka mushu kawsayta Yaya Diosmanta tarinanchipa. Imashnami wañushkan uras *Yaya Diospa wasinpi ukuniru kwartuta arkak llachapa likirishpan manana nima ima runakunata arkarkachu Yaya Dioswa

tinkunakuna kwartupi yaykunankunapa, chasnashinami pay wañushkanrayku manana nima ima ñukanchita arkanchu Yaya Diosta kayllayananchipa.

²¹Kunanka Jesukristuka shuklla atun yachayyu *saserdotenchi kashpan tukuy ñukanchi Yaya Diosta kirikkunata alita yanapan. ²²Payka mana alita rurashkanchikunamanta ñami pichashkana.

Imashnami armahushpanchi aychanchita yakuwa mayllanchi, chasnami Yaya Dioska chuya yakuwashina shunkunchita mayllashka yuyayninchipi mana alita rurashkanchikunarayku rimay tukuhushkanchimanta.

Chayrayku akuychi Yaya Diosta tukuy shunkunchimanta pacha payllapi sinchikushpa mañashunchi. ²³Yaya Dioska ñukanchita tukuy rimashkankunataka paktachinkami. Chayrayku akuychi mana chikanta chikanta yuyarishpa Yaya Dios rimashkanta paktachinanta alita kirishpa, payta kirikkunata kishpichinanta runakunata rimashpa kawsashunchi.

²⁴Akuychi ashwanta shukwa shukwa yanapanakushunchi, alita yuyanakushpa, alita rurashpa kawsananchipa.

²⁵Yachanchi ña Jesukristupa shamunanka kuchu kahushkanta. Chayrayku akuychi shukwa shukwa yanapanakushunchi alita rurashpa kawsananchipa. Ama sakishunchichu tantarinata Yaya Diosta kushichinanchipa, imashnami shukkuna yacharishkakuna manana tantarinata.

²⁶Yaya Diospa rimashkan shutipa kashkanta riksishkanchiwasha ñukanchi kikin munashpa uchata rurana katinchimaka, Jesukristu uchanchikunaranti wañushkanrayku kishpichiy tukushkanchita wichukshina kanchima. Chasna kashpan manana tiyanchu

^f Rikuy Biblia kastellanopi Jeremías 31.33

uchanchikunaranti wañushpan ñukanchita uchanchikunamanta kishpichikka. ²⁷Ashwan ñukanchiraykuka kayllami kiparima: Manchaywa Yaya Diospa kastigananta chapana, chaymanta chay sinchi nina maykanmi tukuy Yaya Diosta chiknikkunata kulluchinka.

²⁸Maykan runami Moisés wañupa killkashkan kamachishkakunata mana kasushpanka ishkay kimsa runakuna apupa puntanpi karan shuk sapallan chasnalla rikushkankunata rimashpankuna chay apuka chay mana alita rurak runataka mana llakichishpachu wañuchinankunapa kamachima. ²⁹Chasna kastigak apukunamanta ashwan sinchitami Yaya Dioska kastiganka paypa Wawanta chiknishpa mana valichik runakunataka, Jesukristu wañushpan yawarnin shuturishkata mana valinchu nishpa yuyarik runakunatapas. Chay Wawanpa yawarnin shuturishkanraykumi Yaya Dioska paykunapa uchankunata pichashka paypa puntanpi ucha illa kanankunapa, chaymantapas tukuy ñukananchi runakunarayku paywa mushu alichanata rurashka. Chasnallatata Yaya Dioska sinchitami kastiganka ñukanchita yuyak llakichik Espiritunta mana valichishpa millaypata rimakkunatapas. ³⁰Chayta paktachinanta yachanchi ñawpa killkachishkanpi Yaya Dios kikin kasna rimak kananta yachashkanchirayku:

Ñukami tukuy mana alita rurak runakunawa alichasha.

Ñukami paykunataka kastigasha nishpa.

Chaymantapas riman:

Ñukami tukuy ali rurak wawaynikunarayku alillata rurasha.
Tukuy mana ali rurak wawaynikunataka kastigashami nishpa.

³¹Chay wiñaypa kawsak Yaya Dioska shuk runata kastigananpa apishpan yapa manchaypami.

Parisishpanchipas mana Yaya Diosmanta anchurinanchipa yachachin

³²Wawkikuna panikuna, yuyariychi Jesukristupa yachachishkanta puntirur kirishpaykichi shutipina kashkata rikishpa punchapishina kawsashkaykichita. Chay uras Jesukristuta kasushkaykichirayku achka parisinata sinchikushpa awantashkankichi.

³³Chiknik runakuna shuk kankunamantata tukuy runakunapa rikushkankunapi kamishpa makashpa parisichishkakuna. Shukkunaka chay parisichiy tukushkankunata sinchikuchishpa paykunawa pakta parisishkankichi. ³⁴Karselpi taparishka kahukkunata llakichishpa yanapashkankichi. Chay kankunata chiknik runakuna ima charishkaykichita kichushpankunapas manami piñarishpachu ashwan kushikushpa sakishkankichi, yachashpaykichi Yaya Diospa kawsanan silupi ashwan ali, mana tukurik kawsay kankunarayku tiyashkanta.

³⁵Chayrayku imatapas parisihushpaykichika Jesukristullapi sinchikushpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichika Yaya Dioska kankunata atunta kushillayachinka. ³⁶Sinchikunata yachakunaykichi tiyan, Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashpaykichi paktachinanta rimashkanshina siluma pushay tukushpa paywa pakta kawsanaykichipa. ³⁷Kasnami Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Kankunata kishpichikka manami unayashpachu utkallami shamunka.

³⁸Maykanmi ñukapi kirishpa sinchikurin, payllami

aliyachishkayni kashkanrayku
ñukawa wiñaypa kawsanka.
Manana ñukapi sinchikushpa
ñukamanta anchurishkataka
manami alitachu rikusha
nishpa.

³⁹Ñukanchikunaka Jesukristuta alita
katikkunami kanchi, maykankunami
siluma Yaya Dioswa wiñaypa kawsak
rina kanchi. Manami kanchichu Yaya
Diosmanta anchurik runakuna, maykan-
kunami wiñayparayku kastigay
tukunkakuna.

**Yaya Diosta kirishpa kasuk
runakunamanta riman**

11 ¹Wawkikuna panikuna, Yaya
Diosta kirishpa kasushpa
kawsashpanchimi alita yachanchi payka
tukuy rimashkanta paktachinanta.
Manara rikushpanchipas yachanchi
tukuy Yaya Diospa rimashkanka shutipa
kananta. ²Chay ñawpa yayanichi ruku
wañukunamanta Yaya Dioska rimarka:
Ñuka paykunata ali kanankunata rikuni
ñukata kiriwashkankunarayku nishpa.

³Ñukanchikunapas Yaya Diosta
kirishpanchimi yachanchi rimashkan-
llawa tukuy kay tiyakkunata
rurashkanta, tukuy rikuhushkanchiku-
nata mana rikuypakunamanta
rurashkanta.

⁴Ñawpa Abel wañuka Yaya Diosta
kirishpanmi shuk suma wiwanta
wañuchirka Yaya Diosta kushichinanpa.
Chasna Yaya Diosta kirishpa shuk
wiwanta kushpan wawkin Kañ Yaya
Diosta kushkanwa kushichinayashkan-
manta ashwan alita Yaya Diosta
kushichirka. Chayraykumi Yaya Dioska
Abelta rimarka ali rurakmi kanki
nishpa. Chasna Abel alita Yaya Diosta
kirishpa kushichishpanmi wañushka
kashpanpas kunankama ñukanchita
yachachin imashnami Yaya Diosta

kirishpa kushichishpa kawsashunchi
nishpa.

⁵Ñawpa yaya rukunchi *Enokpas
Yaya Diosta alita kirishpa kawsash-
panmi Yaya Dioska kawsallata siluma
pusharka. Payka manami wañurkachu.
Chasna Yaya Dios payta siluma
pushashpanmi nima pi kay allpapika
rikurkanachu. Kasnami Yaya Diospa
killkachishkanpi riman: Yaya Dios
Enokta manarapas pushahushpanra
Enokka payta kushichishpa kawsapa-
yarka nishpa.

⁶Manami nima pi atipanchu Yaya
Diosta kushichinata, mana payta
kirishpa kawsashpanka. Paywa
kawsanata munashpanchika puntiru
kirinanchi tiyan Yaya Dios tiyashkanta.
Chaymanta kirinanchi tiyan, tukuy
shunkunchimanta pacha Yaya Diosta
maskashpanchika pay ñukanchita
llakichishpan yanapananta.

⁷Ñawpa yaya rukunchi Noé wañupas
Yaya Diosta kirishpanmi rimashkanta
kasurka. Yaya Dios payta rimashpan
pasanan kashkata, maykantami manara
rikuypa karka, chay rimashkanta
kirishpanmi Noeka shuk atun lanchata
rurarka chay atun untaymanta
warminwa tukuy wawankunawa pakta
kishpinanpa. Chasna Yaya Diosta
kirishpa atun lanchata rurashpan
rikuchirka Yaya Diospa rimashkanta
mana kasukkuna mana alita rurashkan-
kunata. Payka chay atun untaymantaka
kishpirka, Yaya Diospa rimashkanta
kirishpa kasushkanrayku. Chayraykumi
Yaya Dioska payta rimarka ali rurakmi
kanki nishpa.

⁸Ñawpa yaya rukunchi Abraham
wañupas Yaya Diosta kirishpanmi
rimashkanta kasurka. Kawsahushkayki
llaktamanta llukshishpayki kunayash-
kayni allpama riy nishpa rimashkanta
kasurka. Chay llaktamanta llukshirka

mana yachashpanpas maytami rihun nishpa. ⁹Yaya Diosta kirishpanmi payta kunata rimashkan allpapi kawsak rirka, manara kuy tukushpanpas. Chasna kashpanmi shuk allpamanta runashina karpa wasillapi chay allpapi kawsapayarka. Chasnallatatami wawan Isaak, nitun Jakobpas kawsapayarkakuna. Paykunatapas Yaya Dios rimarka chay allpallatata kunanta. ¹⁰Chasna Abraham Yaya Diospa rimashkanta kirishpanmi chaparka Yaya Diospa suma rurashkan mana waklinata yachak silupi tiyak llaktama rinanta.

¹¹Abrahamka Yaya Diosta kirishpanmi warmin Sara machura kashpanpas atiparka payta chichuchinata. Yapa ruku kashpanpas Yaya Diosmi payta sinchikuchirka shuk wawata rurananpa Yaya Dios rimashkanta paktachinanta kirishkanrayku. ¹²Chasna Abraham ña ruku kashpanpas paymanta mana yupaypa achka runakuna mirarkakuna. Imashnami istrillakunaka silupi, tiyukunapas yaku mayanpi mana yupaypa kanahun, chasnami mirarkakuna.

¹³Manara Yaya Dios chay allpata kunanpa rimashkanta paktachishpanpas tukuy chay yaya rukunchikunaka payta kirishpallami wañurkakuna. Chasna mana chay allpata kuy tukushpankunapas karumantallami rikukshina kushikurkakuna, kirishpankunaka shuk puncha Yaya Dios kunata rimashkanta paktachinanta. Purishpa kawsahushpankunami yuyarirkakuna shuk allpamanta panyak runakunashina kay allpapi kanankunata. ¹⁴Chasna yaya rukunchikunaka kirishpa purihushpankunaka rikshichirkakuna shuk mushu kawsanata maskahushkankunata. ¹⁵Yuyarinahuma karka chay maskahushkankuna kawsanaka chay llukshishkankuna llakta kananta, unay atipanahuma karka

kutinata. ¹⁶Ashwan paykunaka munarkakuna shuk ashwan ali kawsanama rinata, chay Yaya Diospa kawsanan llaktama silupi. Chasna kashpanmi Yaya Dioska mana pinkarinchu paykunapa Yaya Diosninkuna kanata. Chay silupimi ña rurashka shuk ali llaktata paykunarayku.

¹⁷⁻¹⁸Abrahamka Yaya Diosta kirishpanmi shuklla wawan Isaakta Yaya Dios rimashkanshina wañuchishpa rupachinanpa rirka. Yaya Dios alita payta kasuk kananta rikshichinayashpan chasna rurananpa kamachishkanwa kamarka. Abrahamka payta kasushpan mana mitsashpachu shuklla wawanta wañuchinan karka, maykanmantami Yaya Dios paktachinan shimita rimarka kasna: Wawayki Isaakmantallami kikin miraykikuna kankakuna nishpa. ¹⁹Abrahamka yacharkami Isaak wañushpan Yaya Dios payta kawsachinata atipananta. Chasna kirishpanmi Yaya Dios payta wawanta kutichirka, imashnami shuk wañushka kashkanmanta kawsachishkatashina.

²⁰Ñawpa yaya rukunchi Isaak wañupap Yaya Diosta kirishpanmi ña ruku kahushkanpi pasananta yachashpan wawankuna Jakobta Esauta rimarka Yaya Dioska paykunata yanapashpa kushichinanta.

²¹Ñawpa yaya rukunchi Jakob wañupap Yaya Diosta kirishpanmi ña wañunan paktarihushpan Josepa ishky wawankunata rimarka Yaya Dioska paykunata yanapashpa kushichinanta. Chasna Yaya Diospa yachayninwa rimahushpan tulanpi urkitarishpa Yaya Diosta kushichirka.

²²Ñawpa yaya rukunchi José wañupap Yaya Diosta kirishpanmi wañunan paktarihushpan wawkinkunata rimarka shuk puncha tukuy paykuna chay Egipto allpamanta llukshinankunata.

Chaymantapas rimarka llukshihushpankuna paypa tullunkunata apanankunapana, chay Yaya Diospa rimashkan allpapi wañushkakunata churana uchukupi churashpankuna tapanankunapana.

²³Ñawpa Moisespa yayankuna Yaya Diosta kirishpankunami wawayarishkanwasha kimsa killata payta pakarkakuna. Chay uras kawsashkankuna Egipto allpapi kamachik atun apu kamachirka tukuy chayra wawayarishka kari wawastukunata wañuchinankunapana. Moiseska wawayarishpan yayan maman rikurkakuna suma wawastu kashkanta. Yaya Diosta kirishpankunami chay atun aputa mana manchashpa wawanta kishpichirkakuna.

²⁴Chay Moisés wañupas Yaya Diosta kirishpanmi ña musu kashpan manana munarkachu chay Egipto allpapa atun apupa warmi wawanpa wawanshina kanata. ²⁵Payka chay atun apupa nitunshina kashpan yacharka tukuy chay atun apupa tiyashkanwa kushikushpa kawsanata atipananta. Chasna kashpanpas mana munarkachu uchata rurashpa shuk ratulla kushikushpa kay allpapi kawsanata. Chayrayku yuyarirka, ashwan ali kan Yaya Diospa akllashkan israel masinikunawa pakta parisishpa kawsanaynipa nishpa. ²⁶Imashnami Jesukristu Yaya Diospa kushilla kawsananta silupi sakishpa pinkaypata kruspi wañurka, chasnallatami Moisespas tukuy ima Egiptopi suma tiyashkakunata sakirka israel masinkunata parisihushkankunamanta kishpichinanpa. Payka yacharka Yaya Dios payta shuk puncha kushichinanta.

²⁷Chasna Yaya Diosta kirishpanmi chay atun apu piñarihushkanta mana manchashpachu chay Egipto allpamanta

llukshirka. Yaya Diosta mana ñawipura rikushpanpas rikunakuhukshinami mana sampayashpachu payllata kasushpalla kawsapayarka.

²⁸Chasna Yaya Diosta kirishpa kawsashpanmi Moiseska yaya rukunchi wañukunata rimarka tantarina *Paskua shutiyuta runanankunapana. Paykunata yachachirka chay uras karan yaya shuk obeha maltata wañuchishpa yawarninwa wasinkunapana punkunta wicha wicha runanankunapana, wañuchik *angelka paykunapana puntiru wawankunata mana wañuchinanpa.

²⁹Chay ñawpa yaya rukunchi wañukunapas Yaya Diosta kirishpankunami pay Puka Atun Kuchata paskachishpan allpata rishpa kunkaylla chimparkakuna, imashnami allpata kunkaylla purihushkashina mana manchaypa yaku tiyashkapi. Paykunata chiknishpa apanakuhuk egipto runakunaka chayta rishpa chimpanata munashpankuna chay yakuwa llampu kulluchi y tukurkakuna.

³⁰Ñawpa yaya rukunchi wañukunaka Yaya Diosta kirishpankunami kanchis punchata muyurishpankuna chay kuntrankunapana llaktan Jerikó muyukta rumikunamanta kincharishkaka llampu paki paki tukushpan urmaka.

³¹Chay ñawpa puta warmi Rahab wañupas Yaya Diosta kirishpanmi mana wañurkachu chay Jerikó llaktanpi Yaya Diosta mana kasuk runakunawa pakta. Payka chay ishkay rikunapana shamushka yaya rukunchi wañukunata wasinpi pakarka mana chay Jerikopi kawsak runakuna wañuchinankunapana.

³²Chaymanta tiyanrami achka Yaya Diosta kirik runakunamanta kwintanaynipa. Chasna kashpanpas timpu pishiwan Gedeonmanta, Barakmanta, Sansonmanta, Jeftemanta, Davidmanta, Samuelmanta, chaymanta Yaya Diospa

yachayninwa yachachikkunamantapas kwintanaynipa. ³³Chasna Yaya Diosta kirishpankunami shuk runakuna atun apukunata winsishpa atun allpakunata amuyarkakuna, Yaya Diospa munashkanshina kuska ruranakunallata rurashpa kawsapayarkakuna, Yaya Dios paykunata kunayashkanta kuy tukurkakuna, atiparkakuna pumakunata arkanata mana paykunata mikunankunapa. ³⁴Chasnallatata Yaya Diosta kirishpankunami atun sintihuk ninata arkarkakuna mana paykunata wañuchinanpa, kuntrankunamanta kishpirkakuna mana ishkay wiluyu sabliwa wañuchiy tukunankunapa, sampa runakuna tukushpankuna sinchikurkakuna, wañunakunapi kuntrankunata winsishpa kallpachishpankuna sinchi runakuna tukurkakuna. ³⁵Yaya Diosta kirishpankunami shuk warmikunapas wañushka ayllunkunata Yaya Dios kawsachishpan kutichiy tukurkakuna.

Shukkunaka Yaya Diosta kirishpankunami chiknik runakunamanta yapa parisichiy tukushpankuna wañurkakuna. Manami munarkakunachu Yaya Diosta sakinata wañuymanta kishpinankunapa. Ashwan munarkakunami Yaya Dios paykunata mushumanta kawsachishpan siluma kawsak rinata. ³⁶Chaymanta Yaya Diosta kasuk runakunamanta shukkunata asichirkakuna, makarkakuna, shukkunataka kadenawa watarkakuna, karselpi churarkakuna. ³⁷Shukkunataka rumiwa tukshishpami wañuchirkakuna. Shukkunataka seruchuwa chawpinpi pitishpami wañuchirkakuna, shukkunataka sabliwa pitishpami wañuchirkakuna. Shukkunataka wasinkunamanta kallpachishpankunami llachapa illa, obeha karata kabrapa karata churarishpa shukma shukma purirkakuna. Chasna chiknik runakuna paykunata parisichihushpankunami

llakiywa, nima imayu kawsarkakuna. ³⁸Paykunaka chunlla chakishka allpapi urkukunapi pantashkashina purirkakuna shukma shukma. Manchashpankuna urku uchukunapi allpa uchukunapi kawsarkakuna. Yapa ali kashpankunapas Yaya Diosta mana kasuk runakunaka paykunata mana valichishkakunachu. Yapa millaypata rurak kashpankuna mana valishkakunachu chasna ali runakuna paykunapa chawpinkunapi kawsanankunapa.

³⁹Tukuy chay runakunaka alita Yaya Diosta kirishpankunami Yaya Dioska paykunata rimarka ali rurak runakuna kanankunata. Chasna rimashpanpas kay allpapi kawsahushpankunara mana apirkakunachu Yaya Dios paykunata kunata rimashkanta. ⁴⁰Yaya Dioska yuyarirka ashwan ali kananta paykuna ñukanchikunawa pakta rimashkanta kuy tukunankunapa. Mana munarkachu paykuna sapallankuna munashkanshina ali tukunata, ashwan munarka ñukanchiwa pakta ali tukunankunata.

Jesukristupi sinchikurishpa kawsanamanta yachachin

12 ¹Chayrayku wawkikuna panikuna, imashnami chay ñawpa kawsak kirik masinchikunaka Yaya Diosta alita kirishkankunata rikuchishkakuna, ñukanchita rikuhushpankuna akuychi ñukanchipas paykunashina alita Yaya Diosta kirishpa kawsashunchi. Chay tukuy yanka llashashina kirinanchita arkahushkata sakishunchi. Tukuyamanta ashwan utkalla sakishunchi ñukanchita kadenawashina utkalla watak uchata ruranakunata. Akuychi mana sampayashpa Yaya Diosllapi sinchikurishpa kawsashunchi tukuy arkahushkata winsishpa Yaya Diospi paktananchikama.

²Akuychi Jesukristupi sinchikurishpa kawsashunchi. Payka ñukanchita

yanapan Yaya Diosta kirinanchipa, chaymantapas yanapanka kirishpalla katinanchipa. Parisishkanwasha silupi Yaya Dioswa kushikushpa kawsananta yachashpan Yayanta kasushpanmi wañuchik runakunashina pinkaypata shuk kruspi wañurka. Chaymanta Yaya Diospa kuskan partima silupi tiyarik rirka paywa pakta tukuy runakunata kamachinanpa.

³Chayrayku Jesús achkata parisishkanta yuyariychi. Payta chiknik runakuna parisichihushpankuna payka ali yuyayllawami chay parisinakunata awantarka. Chayta yuyarishpaykichimi kankunapas mana sampayankichichu, nima sakinkichichu Yaya Diosta kasushpa kawsanata.

⁴Ña sinchikushpaykichipas mana uchata ruranaykichipa, manarami rikuchishkankichirachu wañunaykichikama mana uchata rurashpa sinchikushkaykichita. Manarami kankunata wañuchinata munashkakunachu uchata mana ruranayashkaykichirayku. ⁵Ñami Yaya Dios kankunata yachachishkankunata kunkashkankichi. Wawaynikuna nishpa paypa killkachishkanpi kankunata kasnami riman:

Wawayni, kanta alita yachachihushkaynirayku parisihushpaykika ama piñariychu. Mana alitachu rurashkanki nishpa rimashpayni ama llakirishpa ñukamanta anchuriychu. ⁶Maykankunatami yuyani, paykunata mana alita rurashkankunamanta kastigashpa, mana alikunata mana ruranankunapa kasuchishpa alita yachachini. Maykantami wawayni kanki nishpa rimani, paytaka mana alita rurashkanta musyachishpa sinchita asutihushkashina yachachini nishpa.

⁷Chasna alita yachachiy tukuhushkaykichirayku parisishpaykichi ali yuyaywa awantaychi, kankunarayku ali kananta yuyarishpaykichi. Yaya Dioska kankunata chasna ruran kikin wawankuna kashkaykichirayku. Rikuychi ¿manachu shuk ali yayaka mana alita rurashkanmanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananpa kasuchishpa wawanta yachachinma alita yachakunana? Ari. Tukuy ali yayakunami wawankunata chasna yachachinahun alita ruranankunapa. ⁸Chasnallatami Yaya Dioska ñukanchi kikin wawankunataka yachachin alita rurananchipa. Kankunata mana alita rurashkaykichimanta mana kastigashpanka nima kasuchishpanka mana alikunata mana ruranaykichipa, manami Yaya Diospa kikin wawankunachu kankichi.

⁹Ñukanchikunaka wawakunara kashpanchi yayanchikunaka mana alita rurashkanchimanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananchipa kasuchishpa ñukanchita yachachishkankuna. Chasna ñukanchita yachachishpankunami paykunata yuyashpa kasupayarkan. ¿Manachu silupi kawsak Yayanchi Diostaka ashwan alita yuyashpa kasushpa kawsanchima paywa pakta kawsananchipa? ¹⁰Yayanchikunaka shuk timpu kay allpapi kawsananchikama, paykuna kikin yuyarihushkankunata kaymi kan ali nishpa, mana alita rurashkanchimanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananchipa kasuchishpa ñukanchita yachachirkakuna. Ashwan Yaya Dioska ñukanchitaka chasna yachachishpan shuti yachachin maykanmi ñukanchirayku ali kan payshina ucha illa kananchipa. ¹¹Yaya Dioska mana alita rurashkanchimanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananchipa kasuchishpa ñukanchita yachachihush-

kan uras mana kushikunchichu, ashwan nanayta musyashpanchimi llakirinchi. Chaymanta shuti achka kuti yachachishkanta yachakushpanchi kushillana paypa munashkanta rurashpa kawsanchi.

**Sinchikurishpa Yaya Diosta
kasunamanta riman**

¹²Kankuna, maykankunami manana alita Jesukristuta katihunkichi, shuk runa makinkuna chakinkuna sampayashkashina kashpaykichi kuti mushumanta sinchikuriyichi. ¹³Alita rurashpa ali ñampita purihukshina kawsaychi, chay sampayashpa Jesukristuta katihuk kirik masinchikuna ñukanchita rikushpankuna mana takarishpa urmanankunapa, ashwan paykunapas aliyashpankuna sinchikurishkana alita purihukshina katinankunapa.

¹⁴Tukuy runa masikichikunawa alichashpa alita kawsaychi. Chaymanta Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsaychi. Uchata rurashpa kawsashpaykichika manami atipankichichu Yaya Dioswa pakta kawsak rinata.

¹⁵Chayrayku shukwa shukwa yanapanakuychi, nima shuk kirik masikichi Yaya Dios payta uchankunamanta llakichishkanta kunkashpan paymanta anchurinanpa. Ama kawsaychichu piñanakushpa, mana alita rurashpa. Mana alita rurashpa kawsashpaykichika aya sulimanta upyachihukshina kirik masikichikunata waklichinkichi. Chasname achka manana alichu kankakuna Yaya Diospa rikushkanpika.

¹⁶Ama musayanakushpa kawsaychichu. Ama kaychichu Esaú shutiyu wañushina Yaya Diospa kunayahushkanta mana valichik. Payka puntiru wawayarishkanta manami valichirkachu, yayan Isaak payta Yaya Diosmanta kunaya-

hushkanta. Chayraykumi wawkin Jakobta shuk platu mikunallawa tukuy Yaya Dios payta kunayahushkanta kampyarka. ¹⁷Ña yachankichi Esauka chaymanta munarka yayan Isaak ña wañuna kahushpan puntiru wawa apina kashkata kunanta rimananpa, chaymantapas Yaya Dios payta yanapashpa kushichinanta. Chasna munashpanpas yayanka manami atiparkanachu payta chayta rimanata, ña wawan Jakobta rimashka kashkanrayku. Esaú achkata llakirishpa wakashpanpas manana atiparkachu alichanata paypa mana ali rurashkanta. Kankunapas Esaupa rurashkanta yachashpaykichi ama payshina Yaya Diospa kunayahushkanta mana munanichu nishpa kawsaychichu.

¹⁸Kankunaka ashwan atuntami rikushkankichi chay ñawpa kawsak yaya rukunchikuna rikushkankunamanta. Manami musyaypakunallatachu llankaypakunallatachu rikushkankichi. Paykunaka chay Sinaí urku sintihukshina rikurkakuna, Moisés wañu Yaya Diosmanta paypa kamachishkankunata apishkan uras. Chay urkutaka amsa tutashinami puyuka arkarka. Sinchi wayrapi manchaypakunatami rayukunaka uyarirkakuna. ¹⁹Chaymanta chay urkupi sinchita trompetata pukuhukta uyarkakuna. Kankunaka mana uyashkankichichu Yaya Dios chay chunka kamachishkan shimikunata rimahushkanta. Yaya rukunchikuna chayta uyashpankuna mancharishpa Moisesa rimarkakuna: Manami ashwanta munanchichu uyanata Yaya Diospa manchaypa rimahushkan shimita nishpa. ²⁰Yapami mancharkakuna uyahushpankuna Yaya Diospa kamachishkanta kasna rimahushkanta: Shuk runa, shuk wiwa kay urkuta kayllayahushpanka rumikunawa tukshispa wañuchiychi nishpa. ²¹Chay

rikuhushkankuna Yaya Dios rimahushkanta uyahushkankuna yapa manchaypa kallpaypa kashpan Moisespas rimarka: Ñukaka yapa mancharishpaynimi chukchurihuni nishpa.

²²Kankunaka manami chasna manchaywa kawsanaykichi tiyanchu. Sion nishka urkupimi, wiñaypa kawsak Yaya Diospa llaktanpi paktashkashina kahunkichi. Chayka silupi kahuk Jerusalén llaktami. Chaypimi waranka waranka *angelkunawa pakta Yaya Diosta kushichishpa kawsahukshina kahunkichi. ²³Kankuna tukuy ñukanchi kirik masikichikunawa pakta washanirukunamanta ashwan kuy tukuk puntiruwawashina Yaya Diosrayku tukushkankichi. Chay wawankuna kushilla tantarishkapi paktashkashina kahunkichi, maykankunapami shutinchikunaka silupi killkarishka kanahun wiñaypa Yaya Dioswa kawsananchipa. Yaya Dioswa pakta kawsakkuna tukushkankichi, maykanmi tukuy ñukanchi runakunata tapunka alitachu manachu rurashkanchi nishpa. Yaya Diospa aliychishkan ñawpa kawsak kirik masinchikunawa tantarishkashina kahunkichi.

²⁴Jesuswa pakta kawsakkuna tukushkankichi, maykanmi ñukanchirayku shuk mushu alichanata Yaya Dioswa rurashka. Chay ñawpa kawsak runa Kainka wawkin Abelta wañuchishpan yawarnin shuturishpan Yaya Dioska kastiganan karka. Ashwan Jesús wañushpan yawarnin shuturishpanmi Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichishka. Jesús wañushkanraykumi Yaya Dioska chay ñawpa alichanata rurashkanmanta kunanka ñukanchiwa shuk mushu alichanata rurashka.

²⁵Chayrayku ama rimaychichu manami kasunayanichu kay rimahukta

nishpa. Ñawpa Yaya Dios kay allpapi urkumanta rimashkanta mana kasuk runakunaka manami kishpirkakunachu paypa kastigananmanta. Ashwan ñukanchi silumanta rimahushkanta mana kasushpanchika manami atipashunchichu paypa kastigananmanta kishpinata. ²⁶Ñawpa Yaya Dioska Sinaí urkumanta runakunata rimahushpan tukuy allpatami kuyuchirka.

Ashwan kunanka ñukanchita riman: Shuk puncha kuti rimahushpayni mana allpallatachu kuyuchisha, ashwan silutapas kuyuchishami nishpa.

²⁷Chasna Yaya Dios shuk puncha kuti nishpa rimahushpan yachanchi payka tukuy rurashkan wakliypakunata anchuchinanta tukuy mana wakliypakunallana kiparinankunapa. ²⁸Yaya Dios ñukanchita kamachinanta nima pi atipanchu waklichinata. Chayrayku akuychi agradesishunchi Yaya Diosta, tukuy shunkunchimanta pacha paypa munashkanta rurashpa, payta yuyashpa kushichishpa kawsashunchi. ²⁹Yuyariychi, payka shuk nina sintihukshina tukuyta tukuchikmi kan.

Yaya Diosta kushichishpa kawsanamanta riman

13 ¹Wawkikuna panikuna, tukuy Jesukristuta kirik masikichikunawa mana sampayashpa yuyanakushpalla kawsaychi. ²Kankunapi paktak runakunata ali munaywa wasikichipi kayaychi. Shuk runakunaka chasna paktak runakunata kayashpankunami mana yachashpa *angelkunata yaykuchirkakuna.

³Karselpi kahuk runa masikichikunata yuyariychi. Kankunapas karselpi kahunkichimaka, munankichimami shuk runakuna kankunata yanapanankunata. Parisichirishkakunata llakichishpa yanapaychi, kankunapas paykunawa pakta parisihukshina.

⁴Tukuy kankuna warmiyu karikuna warmikichillawa kawsaychi. Chasnallata kusayu warmikunapas kusaykichillawa kawsaychi. Yaya Dioska tukuy shukpa warminwa, shukpa kusanwa musayakkunataka kastigankami. Chasnallata shuk musayakkunatapas kastiganka.

⁵Chaymanta ama kullkita munashpalla kawsaychichu. Chay charihushkaykichillawa kushilla kawsaychi. Yuyariychi Yaya Diospa kasna rimashkanta: Ñukaka kankunata mana kunkashkaykichichu, nima sakishkaykichichu nishpa. ⁶Chasna Yaya Dios ñukanchita rimashkanrayku akuychi payllapi sinchikurishpa rimashunchi:

Yaya Diosmi ñukata yanapan.

Chayrayku nima pita, nima imata manchanichu. ¿Imanachiwamata shuk runaka? nishpa.

⁷Yuyariychi chay puntiru kankunata Yaya Diospa shiminta yuyachishpa yachachik runakunata. Paykunaka alitami rurashpa Jesukristuta kirishpalla kawsarkakuna wañunankunakama. Kankunapas paykunashinallata alita Jesukristuta kirishpalla kawsaychi.

⁸Jesukristuka wiñaypa kawsak kashpanmi ñawpamanta pacha kunanpas, tukuy uras chasnallami kan.

⁹Chayrayku ama kasuychichu chay achka chikan yachachishkakunata, maykankunami mana Jesukristupa yachachishkankunachu kanahun. Yaya Dios ñukanchita llakichishpa yuyahushkanrayku shunkuykichipi sinchikuriychi. Ama yuyariychichu shuk mikunata mikushpa, shuk mikunata sashishpa yanapay tukunaykichita shunkuykichipi sinchikurinaykichipa. Chasna runakunaka nima imapi yanapashkakunachu.

¹⁰Jesukristu kruspi wañushkanraykumi ñukanchikunaka uchanchikuna-

manta pichay tukushkanchi Yaya Diosta kushichishpa kawsananchipa. Ñawpamanta pacha *saserdotekunaka wiwakunata rupachishpankuna yuyarinahun, chaykunata rurashpanchimi Yaya Dioska ñukanchita uchanchimanta llakichinka nishpa. Chasna yuyarishpa rurashpa katikkunaka manami atipankunachu ñukanchiwa pakta uchankunamanta pichay tukunata. ¹¹Chay wañuchishka wiwakunapa yawarninta saserdotekunapa atun apuka apashpa rin chay ukuniru kwartu ukuma Yaya Dioska runakunata uchankunamanta llakichinanpa. Chaymanta chay wañuchishka wiwakunapa aychantaka llakta washamami apanahun tukuyta rupachinankunapa. ¹²Chasnashinami Jesuspas chay Jerusalén llakta washama wañurka kikin yawarnin shuturishpan ñukanchikunata uchanchikunamanta pichananpa. ¹³Akuychi ñukanchikunapas llakta washama rihukshina chay ñawpa kamachirishka kashkata kasushpa kawsashkanchimanta anchurishunchi, Jesusshina Yaya Diospa munashkanta rurashpa chiknik runakuna parisichihushkankunata awantashpa kawsananchipa. ¹⁴Manami unaytachu chiknik runakuna chawpipi kay allpapi kawsashunchi. Ashwan chapahunchimi Yaya Diospa mana tukurik kawsananma rinanchita.

¹⁵Chayrayku akuychi, Jesukristu ñukanchita yanapahushpan tukuy uras Yaya Diosta agradesishpa kushichishunchi. Kushikuhushpanchi payta rimashunchi Yaya Dios, tukuymanta yapa alimi kanki nishpa. Chay kushichinanchika shuk suma imata kunanchishinami Yaya Diosraykuka. ¹⁶Ama kunkariychichu shukwa shukwa yanapanakushpa kawsanata. Shuk ima kankunapa tiyashkanwa shuk mana imayu runakunata yanapaychi. Chasna

yanapanakushpa kawsahushkaykichiwa
Yaya Diosta shuk suma imata
kuhukshina kushichinkichi.

¹⁷Chaymanta Yaya Diospa shiminta
yachachik kankunata sinchikuchik
wawkikunata kasuychi. Paykunaka
kankunata kuyrashpa yanapanahun.
Yaya Diostami rimanankuna tiyan,
alitachu manachu kuyrashkakuna
nishpa. Chayrayku paykunata kasuychi
kushikushpa mana llakishpa kankunata
kuyranankunapa. Mana paykunata
kasushpaykichika kankunapas parisinki-
chimi.

¹⁸Wawkikuna panikuna, Yaya Diosta
mañaychi ñukanchita yanapananpa.
Chasna tapushpanchipas yuyarinchi nima
imamanta shunkunchipi rimay tukuhush-
kanchita. Tukuypimi alita rurashpa
kawsanata munanchilla. ¹⁹Ashwan munani
Yaya Diosta mañanaykichipa, atipanaynipa
utkalla kankunama rinata.

**Killkata tukuchishpa sinchikuchina
shimikuna saludukuna**

²⁰Ñukanchita kushilla kawsayta kuk
Yaya Dios ñukanchirayku shuk mushu
alichanata paywa wiñayparayku
rurashka, Jesukristu wañuhushpan
yawarnin shuturishkanrayku. Amunchi
Jesukristuta wañushkanmanta
kawsachishpan shuk yapa ali obehata

kuyrahukshina ñukanchita alita
yanapak tukurka. ²¹Chay kushilla
kawsayta kuk Yaya Dioska kankunata
yanapachun tukuy imapi paypa
munashkanta paktachishpa alita
rurashpa kawsanaykichipa. Jesukristuka
ñukanchita yanapashpanmi atipashun-
chi runanata maykanmi ali Yaya Diospa
rikushkanpika. Chayrayku tukuy uras
wiñayparayku Jesukristuta atunya-
chishpa kushichishunchi. Chasna
kachun.

²²Wawkikuna panikuna, yapami
munani kay kankunata kunashpa
sinchikuchishpa killkashkaynita ali
yuyaywa leynaykichipa. Manami
achkatachu killkashkani.

²³Chaymanta yachanaykichipa
rimashkaykichi: Ñami wawkinchi
Timoteoka karselmanta llukshishka.
Utkalla kayma shamushpanka paywa
paktami risha kankunata rikunanchipa.

²⁴Tukuy kankunata yachachishpa
sinchikuchik wawkikunata, Yaya Diosta
shuk kasuk masinchikunatapas
saludapaychi. Kay Italia allpapi kawsak
kirikkunami kankunarayku saluduta
kachanahun.

²⁵Yaya Dios kankunata llakichishpan
yanapachun.

Chayllata kankunarayku killkashkani.